

FINANCIERINGSPROBLEMEN BIJ BEDRIJFSOVERNAME II

Ir. A.W. van den Ban

Afdeling voor sociologie en sociografie, Landbouwhogeschool

Met veel belangstelling heb ik het artikel van de heer Broekhuis in het Contactblad gelezen over financieringsproblemen bij bedrijfs-overname. Ik ben ook van mening, dat dit één van de belangrijkste vraagstukken voor de Nederlandse landbouw is en wil er daarom graag enkele opmerkingen over maken. Aan het betoog liggen meen ik twee veronderstellingen ten grondslag, waarvan wij ons weleens moeten afvragen of ze juist zijn.

1. De gezinsuitgaven zijn gelijk aan het berekende arbeidsloon van de boer en zijn gezinsleden, zodat de besparingen gelijk zijn aan de interest van het eigen vermogen.
2. Het gezin maakt in elke generatie in dezelfde mate gebruik van de mogelijkheden om geld te lenen.

1. Op grond van de eerste veronderstelling is het te verdedigen, dat de jonge boer bij de bedrijfsovername alleen beschikt over vermogen, dat hij van zijn ouders en schoonouders heeft geleend. In de praktijk is het echter soms, zowel voor hem als voor zijn vrouw, mogelijk geweest tussen zijn 15e en zijn 30e jaar (=gem. huwelijksleeftijd) een deel van zijn inkomen uit arbeid te besparen. Als aan hun beiden een vol loon is uitbetaald voor hun werk, kunnen deze besparingen plus de interest hiervan tot een behoorlijk bedrag zijn opgelopen (f 20000,—?), mits zij dit loon verstandig beheerd hebben. Vaak krijgen zij echter geen vol loon uitbetaald, maar alleen wat zakgeld. Veelal worden zij bij de bedrijfsovername dan wel door de ouders geholpen. Het is echter niet bekend hoe vaak hier dan in feite sprake is van een overbedeling en hoe vaak van een onderbedeling. Een goed inzicht in de financieringsproblemen is mijns inziens onmogelijk zonder te bestuderen welke gewoonten er op dat gebied zijn. Dit is een gebied waar we helaas vrijwel niets van af weten, o.a. doordat men bij het economische onderzoek in de Nederlandse landbouw een kunstmatige scheiding aanbrengt tussen bedrijf en huishouden. Wel is bekend, dat hierdoor een groot aantal familietwisten ontstaan. Is ook rekening gehouden met de belasting? Neem b.v. een boeren-gezin met een arbeidsinkomen van f 8000,—, kinderaftrek voor 4 kinderen en een vermogen van f 100000,—. Aan belasting over het inkomen uit dit vermogen + vermogensbelasting betalen zij dan ca. f 1000,— per jaar. In de gemaakte veronderstelling hebben zij hierdoor een lagere levensstandaard dan een gezin met alleen een dergelijk arbeidsinkomen, dat uit dit inkomen niets spaart ten behoeve van de kinderen.
2. Uit het eerste L.E.I.-rapport over het financieringsvraagstuk is gebleken, dat er in 1952 vooral op veel kleine zandbedrijven nog veel mogelijkheden waren om meer krediet op te nemen (zie kartogram in Landbouwvoorlichting, juli 1958, p. 333). Weliswaar zijn de schattingen te hoog, omdat zij geen rekening hebben gehouden met de financieringsbehoeften van het huishouden (zie Contactblad voor Bedrijfseconomie, 1957-7-pag. 7-10) maar het lijkt toch waarschijnlijk, dat er bij een vermindering van de weerstand tegen krediet ook door de jonge boeren meer met krediet gewerkt kan worden dan nu in sommige streken gebruikelijk is. Hiervoor is natuurlijk de aandacht van onderwijs en voorlichting voor de financiering noodzakelijk.

In het algemeen ben ik dus van mening, dat het wenselijk is dit financieringsprobleem iets genuanceerder te bekijken, door meer rekening te houden met de gewoonten die in de praktijk heersen. Door deze gewoonten met een goede voorlichting te beïnvloeden, lijkt het mogelijk een gedeeltelijke oplossing te vinden voor de moeilijkheden bij bedrijfsovername. Hiervoor lijkt samenwerking wenselijk tussen bedrijfseconomisch, huishoudkundig en sociologisch onderzoek.